

4. Професійно-психологічна підготовка працівників слідчих підрозділів : навч. посіб. / за заг. ред. І. В. Жданової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2014. 516 с.

5. Юсупова Г. В. Состав и измерение эмоциональной компетентности : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Казань, 2006. 20 с.

6. Bar-On R. Emotional intelligence ; Emotional quotient inventory. Toronto, 1997.

7. Goleman D. Emotional Intelligence. London : Bloomsbury Publishing, 1996. 369 p.

Отримано 25.02.2018



УДК [159.9:351.74](477)

Юлія Олександрівна ЗАГУМЕННА,

*професор кафедри теорії та історії держави і права
факультету № 1 (слідства)*

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0617-8363>

ПСИХОЛОГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Проведено аналіз понять «публічна безпека» та «психологічна безпека». Визначено психологічні чинники забезпечення публічної безпеки органами Національної поліції України.

Забезпечення публічної безпеки і порядку як у звичайних умовах життєдіяльності суспільства та держави, так і в умовах виникнення надзвичайних ситуацій досягається шляхом проведення єдиної державної політики у галузі забезпечення внутрішньої безпеки держави, а отже, і публічної безпеки й порядку, реалізацією заходів економічного, політичного, організаційного та іншого характеру, спрямованих, перш за все на попередження загроз життєво важливим інтересам держави та суспільства.

До психологічних чинників забезпечення публічної безпеки та порядку можна віднести два напрямки: 1) психологія безпеки у системі «людина – середовище існування»; 2) психологія забезпечення публічної безпеки та порядку уповноваженими суб'єктами, зокрема органами Національної поліції.

На даний час відсутнє єдине трактування поняття «психологічна безпека». В академічних тлумачних словниках дається поняття «безпека особиста» (security personal), яка асоціюється зі станом, почуттями, переживаннями людини, що мають відношення до його становищу в сьогоденні і перспективам на майбутнє.

Психологічна безпека особистості проявляється в її здатності зберігати стійкість в середовищі з певними параметрами, у тому числі і з психотравмуючої впливами, в опірності деструктивним внутрішнім і

зовнішнім впливам. Психологічна безпека особистості відбивається в переживаннях особистості захищеності незахищеності в конкретній життєвій ситуації. І. А. Баєва акцентує увагу на такі характеристики, як стійкість особистості [1].

Механізми процесу формування та розвитку психологічної безпеки особистості детерміновані поведінкою людини в різних ситуаціях. За вибір поведінки відповідає суб'єктивне уявлення ситуації у свідомості людини. Наприклад, почуття загрози або страх виникають, коли людина оцінює ситуацію як небезпечну і не розташовує, на його погляд, досить надійними способами її дозволу (завищення об'єктивної небезпеки). Отже, загроза сама по собі ще не є джерелом психологічної небезпеки [1]. Психологічна безпека особи визначається комплексом пізнавальних, емоційно-вольових і характерологічних особливостей особистості, її спрямованістю і світоглядом, що формуються в процесі соціалізації.

Правоохоронці, які сформували навички роботи в небезпечних умовах і оволоділи способами усунення особистісної загрози, як правило, не відчувають страху, невпевненості або пригніченості. У тому випадку, коли загроза виникає несподівано, людині доводиться шукати вихід із ситуації, змінюючи раніше існуючі форми поведінки і плани дій. Відчуття загрози може виникнути, якщо людина не має можливості задовольнити істотні для нього потреби. Ці роздуми призводять до очевидного висновку: чим вище рівень визначеності і знань про способи дій, що дозволяє вирішити проблему в заданих умовах, тим вище рівень психологічної безпеки.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2].

Публічний означає такий, що встановлюється у державі самою державою, забезпечується та охороняється нею шляхом надання своїм громадянам широкого спектру прав, і покладання обов'язків з метою всебічного задоволення інтересів громадян і суспільства та підтримки стабільності у державі. Цей стан візуально відкритий для спостереження всім громадянам, тому що в його сфері вони практично щоденно спілкуються один з одним. Смысловим ядром публічної якості характеристик безпеки і порядку є синтез колективних та індивідуальних станів захищеності й відповідні напрями та сфери цілеспрямованої діяльності щодо їх забезпечення. У цьому понятті органічно поєдналися колективні інтереси у підтриманні рівноважного стану між загрозами та

можливостями їх нейтралізації чи запобігання, що, зрештою, гарантує можливість реалізації комплексу інших законних інтересів, прав і свобод людини. Колективні інтереси безпеки апіорі можуть бути повною мірою задоволені з урахуванням безпеки особистісної.

Публічний порядок у широкому розумінні містить у собі всю систему позитивних і негативних суспільних відносин (відносин державних органів між собою, державних органів та громадських організацій чи громадян), метою яких є охорона життя, здоров'я, честі й гідності громадян, їх законних інтересів, забезпечення громадського спокою як у громадських місцях, так і поза їх межами, збереження всіх форм власності, створення реальних умов для нормального функціонування державних органів, громадських організацій і трудових колективів та які регулюються соціальними нормами (як нормами права, так і іншими соціальними нормами неюридичного характеру).

Багатоплановий характер забезпечення поліцією публічної безпеки і порядку дозволяє виділити дві вузлові цілі її діяльності:

- охорона громадян від загроз публічній безпеці, досягнення якої передбачає прогнозування виникнення імовірних факторів небезпеки та вчасне їх усунення, інакше кажучи, йдеться про ранню превенцію й недопущення виникнення та деструктивного впливу негативних чинників із числа загроз на складники публічної безпеки;

- захист громадян від загроз публічній безпеці, реалізація чого означає гарантування вчасного припинення дії деструктивних факторів небезпек, усунення негативних наслідків їх дії; на відміну від охорони мета захисту зорієнтована на формування своєрідної другої лінії безпосередньої та пізньої превенції загроз публічній безпеці, коли останні вже трансформувалися в дійсні фактори негативної дії та існує можливість лише їх припинення та згладжування деструктивних ефектів від них.

Сутність публічної безпеки може бути виражена станом суспільного спокою, відсутності загроз (чи мінімально можливого їх рівня) охоронюваним законом правам, свободам, законним інтересам, а також відповідною системою діяльності, спрямованою на забезпечення вказаного бінарного (об'єктивно-суб'єктивного) стану. Це така вітально комфортна система показників соціального середовища, за яких людина, групи людей, громади та суспільство в цілому здатні спрямовувати свої зусилля для реалізації вищих соціальних функцій (генерації нових поколінь, забезпечення спадковості знань, навичок, культури у найширшому її розумінні, всебічного мирного розвитку і захисту людини) без остраху зазнати шкоди від тих чи інших, контрольованих чи неконтрольованих джерел підвищеної небезпеки (злочинних організацій, терористичних організацій, технічно аварійних об'єктів інфраструктури населених пунктів тощо).

Список бібліографічних посилань

1. Соціально-психологічні проблеми людини. *Юрайт*. 2012. URL: http://stud.com.ua/25091/psihologiya/sotsialno_psihologichni_problemi_bezpeki_lyudini (дата звернення: 15.02.2018).

2. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка. Харків, 2016. 407 с.

Отримано 29.02.2018



УДК 159.9

Ірина Володимирівна ЛАМАШ,

доцент кафедри соціології та психології

факультету № 6 (права та масових комунікацій)

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9548-4006>

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Представлено стислий огляд стану вивченості психологічного змісту проблеми професійної відповідальності працівників поліції. Зазначено, що професійна відповідальність є необхідною умовою професіоналізму сучасного поліцейського, але у вітчизняній психології ця проблема залишається недостатньо вивченою. У якості актуальних напрямків подальших досліджень визначено необхідність визначення поняття «професійна відповідальність працівника поліції» у психологічному сенсі, створення відповідної системної моделі зазначеного феномену та вивчення психологічних детермінант його функціонування.

Однією з найважливіших проблем і одним з пріоритетних напрямків діяльності поліції в умовах реформування правоохоронної системи є професійна підготовка, грамотно здійснюване навчання працівників поліції. Зміни, які відбулися і відбуваються практично в усіх сферах життя суспільства, вимагають нових професійних знань і умінь. Система підготовки в освітніх організаціях МВС України покликана забезпечити правоохоронні органи компетентними співробітниками з високим рівнем професіоналізму, здатними ефективно вирішувати різноманітні завдання правового захисту суспільства. Головний чинник створення міцної правоохоронної системи вбачається в новій кадровій політиці, де особлива увага повинна приділятися підвищенню професіоналізму працівників Національної поліції України [4, с. 89]. У цілому ж, на основі аналізу відповідних наукових праць, як констатує Ю.М. Береза, у вітчизняній науці більшість дослідників визначають професіоналізм поліцейського як сукупність знань, умінь, навичок, що дозволяють виконувати відповідні професійні функції [1, с. 55].